

фінансування і, як наслідок, змінюється співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування. При цьому подолання залежності темпів зростання підприємства від темпів зростання власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку свідчить про можливість переходу з малого до середнього бізнесу.

Ресурсна обмеженість та нестабільність зумовлюють специфічну структуру активів малого підприємства, де частка нерухомості є мінімальна, а для оборотних активів характерна економічність використання.

Структура оборотних активів відрізняється меншою, порівняно з великими підприємствами, питомою вагою запасів і водночас вищою питомою вагою готівки. Також слід враховувати, що на фоні відносно вищої кредиторської заборгованості менше коштів вкладається в дебіторську заборгованість. Як наслідок, показники оборотності запасів та дебіторської заборгованості малих підприємств у 2-2,5 рази вищі ніж у великих, а тривалість періодів виробничого та фінансового циклів коротша. Крім того, нижчими є коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності, а коефіцієнт абсолютної ліквідності має відносно вищий рівень.

При розрахунку робочого капіталу слід звернути увагу на важливість короткострокових кредитів, які є постійним джерелом для малих підприємств. Звідси випливає логічний висновок: для визначення робочого капіталу з поточних активів не слід відраховувати короткострокові кредити [1, с. 494].

Щодо необоротних активів, то в Україні, як правило, малі підприємства мають незначну їх частку і управління зводиться до підтримання належного рівня фондоддачі.

Ще однією особливістю фінансового аналізу малих підприємств є те, що незначна частка необоротних активів малого підприємства обумовлює низькі постійні витрати, а значить і низький рівень операційного левериджу [4, с. 238].

Отже, удосконалення методології фінансового аналізу підприємств малого бізнесу дасть можливість власникам проводити аналіз поточного фінансового стану, планувати діяльність, запобігати виникненню фінансової кризи та визначити можливості подальшого розвитку, що підвищить ефективність управління в цілому та сприятиме вирішенню проблеми недостатності та недоступності джерел фінансування.

Список використаних джерел:

1. Брейли Ричард, Майерс Стюарт *Принципы корпоративных финансов/Пер. с англ. Н. Барышниковой.* – М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2007. – 1008 с.
2. Брігхем Євхен *Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ.* – Київ: Молодь, 1997. – 1000 с.
3. Говорушко Т.А., Тимченко О.І. *Малий бізнес. Навчальний посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
4. Уолли, Кяран *Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ.* - К.: Всеуито; Наукова думка, 2001, – 367 с.
5. Яблоновская Т., Задерей Н. *Дело за малым и средним//Эксперт. Украинский деловой журнал.* – 2006. – №48 (97). – С. 40-43.

Annotation. *The analysis of the state and level of development of small enterprises is taken The place of financial analysis in the financial management of small enterprises is defined. The peculiarities and specific of the sources of funds of small enterprise are examined. The detailed analysis of most important financial ratios is provided.*

Key words: *financial system, taxes, the finances of enterprises, financial resources, control of the finances of small enterprises, the financial analysis of small enterprises, sources of funds, financial ratios.*

УДК 336.01

О.С. Бондаренко, к.е.н., доцент Київського національного університету технологій і дизайну.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Проаналізовано нормативно-правове забезпечення процесів управління активами підприємств, запропоновано напрями його удосконалення.

Ключові слова: *активи, фінансове регулювання діяльності підприємств.*

В сучасних умовах розвитку економіки України успішне функціонування підприємств та зростання ринкової вартості їх активів обумовлюються дієвістю механізмів фінансового регулювання. Його ефективність можлива за умови наявності адаптованих до потреб ринку методів регулювання, як на рівні суб'єктів господарювання так і на рівні держави. Значною мірою це стосується активів підприємств.

Розвитку теорії та практики управління активами присвячені праці М.Д. Білик, І.О. Бланка, С.Ф. Голова, А.М. Карбовника, В.П. Савчука, О.О. Терещенко, Н.М. Ушакової, В.В. Бочарова та ін. Разом з тим,

подальший розвиток методичних підходів до управління активами ускладнюється недосконалістю нормативно-правової бази.

У зв'язку з цим, завдання статті полягають у проведенні аналізу нормативно-правових актів щодо регулювання управління активами та розробці рекомендацій щодо усунення існуючих протиріч.

Аналіз чинного законодавства свідчить про те, що в нормативній базі України часто зустрічаються протиріччя при визначенні тих чи інших термінів.

В першу чергу це стосується поняття "майно". В ЦКУ поняття майно характеризує як окрему річ, сукупність речей, а також май-нові права та обов'язки [17]. Аналізуючи дане визначення, можна зробити висновок, що до нього відносяться лише предмети матеріального світу. Однак у складі майна підприємств виокремлюються ще нематеріальні активи, грошові кошти, фінансові інвестиції. Такі обставини вимагають його уточнення. Зовсім інше визначення поняття майно представлено в ГКУ. Під ним розуміються виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства [2]. У даному випадку під виробничими фондами слід розуміти фонди, які безпосередньо приймають участь в процесі виробництва або сприяють його здійсненню. Під невиробничими – ті, які обслуговують процес виробництва. До інших цінностей відносяться грошові кошти, дебіторська заборгованість, довгострокові та короткострокові фінансові інвестиції. Представлене визначення поняття майно з економічної точки зору більш точніше розкриває його сутність. Але зазначимо, що термін майно визначає лише належність господарських засобів окремій юридичній чи фізичній особі. Однак, для них, важливим є економічні вигоди, які можуть принести певні складові майна. Тобто мова йде про активи. Такий стан речей дозволяє зробити висновок про те, що в ГКУ та ЦКУ необхідно, по-перше, представити більш узгоджені визначення поняття "майно", а, по-друге, доповнити їх поняттям "активи". Разом з цим, у ГКУ визначається, що "...залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності належать до основних фондів, оборотних засобів, коштів, товарів" [2]. Таке трактування є не зовсім коректним, оскільки в ньому враховано лише дві форми функціонування майна підприємства – матеріальна та фінансова, а майно підприємства може функціонувати ще й у третій формі – нематеріальній. Поряд з цим у представленому трактуванні, по-перше, не враховано те, що до складу оборотних активів (у даному законодавчому акті оборотних засобів) включаються і грошові кошти підприємства і товари (тому їх не потрібно виділяти окремо), по-друге, крім товарів у їх складі ще виділяється і готова продукція, по-третє, не зрозуміло чи відноситься до майнових цінностей підприємства фінансові інвестиції. Тому даному законодавчому документі, слід представити таке трактування: майнові цінності належать до необоротних та оборотних активів, які мають матеріальну, нематеріальну чи фінансову форму.

Поряд з цим, в ЗУ "Про податок на додану вартість використовуються поняття "сукупні валові активи" [15] та "валові активи" [15]. Дані категорії є однозначними, оскільки валові активи за своєю економічною сутністю і є сукупністю майнових цінностей підприємства, сформованих за рахунок власного та позикового капіталу, що залучений для фінансування господарської діяльності [1].

Окремі складові викликає визначення поняття "майно, яке може оцінюватися", що представлено в ЗУ "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" [14]. Дане визначення свідчить що до складу майна, яке може оцінюватися відносяться будівлі та споруди (включаючи їх невід'ємні частини), машини, обладнання, транспортні засоби, цінні папери; нематеріальні активи, в тому числі об'єкти права інтелектуальної власності. Однак, у представленому переліку, не знайшла відображення дебіторська заборгованість, яка також може бути оцінена. У відповідності з П(С)БО дебіторська заборгованість може оцінюватися за первісною вартістю та за чистою реалізаційною вартістю [20]. З метою усунення цього протиріччя доцільно запропонувати наступне визначення: майно, яке може оцінюватися – це всі складові необоротних та оборотних активів (за винятком грошових коштів), які знаходяться на балансі підприємства на певну дату.

Невідповідності щодо поняття "майно" прослідковується і в наказі Фонду державного майна України "Про порядок відчуження основних засобів, що є державною власністю" [19]. В ньому поняття майно" вживається у такому значенні: майно – матеріальні цінності, які, відповідно до чинного законодавства, віднесені до основних засобів. За таким визначення можна зробити висновок, що майно підприємства складають тільки основні засоби.

Неоднаково розкривається сутність активів у податковому законодавстві та у законодавстві з бухгалтерського обліку. В Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" під активами розуміють ресурси контрольовані в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод в майбутньому [3]. В Законі України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" визначається, що активи платників податків – це кошти, матеріальні та нематеріальні цінності, що належать юридичній або фізичній особі за правом власності або повного господарського відання [16]. При розкритті сутності даного поняття не врахована така важлива особливість як економічна вигода, отримання якої повинні забезпечувати активи, не обґрунтовано такі їх складові як довгострокові та

короткострокові фінансові інвестиції, що функціонують у фінансовій формі. Поряд з цим, представлене визначення в більшій мірі розкриває сутність майна підприємства, а не активів.

В Законі України "Про оренду державного та комунального майна" [12] використовуються терміни рухоме та нерухоме майно. Однак, даний нормативний акт не визначає їх сутності, а тому трактувати ці поняття можна по-різному. В одному випадку, до нерухомого майна можна віднести всі складові активів, які не можуть бути переміщені. А з іншої точки зору, нерухоме майно може формуватися лише за рахунок земельних ділянок, які не можуть бути дійсно переміщені. Поряд з цим, деякі основні засоби можна розглядати як нерухомість до моменту їх демонтажу та переміщення у інше місце призначення.

Ще один підхід до поділу активів прослідковується в Законі України "Про оподаткування прибутку підприємств" [11]. За ним вони класифікуються на матеріальні і нематеріальні. Під матеріальними розуміють основні фонди та оборотні активи у будь-якому виді, що відрізняється від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів. В даному випадку поняття "основні фонди" та "оборотні активи" поєднувати недоречно. Оскільки практика бухгалтерського обліку свідчить про те, що всі активи підприємства поділяються на необоротні та оборотні. Поряд з цим, у складі необоротних активів крім основних засобів, ще виділяється і незавершене будівництво, яке також має матеріальну форму. З метою забезпечення єдиного підходу доцільно використовувати таке визначення: матеріальні активи – це складові оборотних та необоротних активів, які мають матеріально-речову форму.

В Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" використовується термін майнові активи [14]. Хоча визначення його не представлено. Цей термін є взагалі некоректним. Оскільки економічні ресурси, які є в розпорядженні підприємства складають майно підприємства та відображаються в активі балансу. В даному випадку, мова йде про активи, які мають матеріально-речову форму (матеріальні активи). Тому доцільно використовувати поняття "матеріальні активи", яке застосовується у інших законодавчих актах.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок що існуючі протиріччя у законодавстві України усугубляють ситуацію у напрямку удосконалення управління активами вітчизняних підприємств та вимагають негайного їх урегулювання шляхом забезпечення єдиного підходу до використання окремих понять та їх визначень.

Список використаних джерел:

1. Бланк И А. Основы финансового менеджмента. -К.:Ника-центр,1999.-592с.
2. Господарський кодекс України прийнятий 16.01.2003 р. № 436-IV
3. ЗУ "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996 із зм. та доп.
4. ЗУ "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом № 2343-XII від 14.05-1992 р. зі зм. та доп.
5. ЗУ "Про господарські товариства" від 19.09.1992 р. зі зм. та доп.
6. ЗУ "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30.10.1991 р. № 448/96-ВР зі зм. та доп.
7. ЗУ "Про захист економічної конкуренції" від 11.01.2001 р. зі зм. та доп.
8. ЗУ "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991 р. зі зм. та доп.
9. ЗУ "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 р. зі зм. та доп.
10. ЗУ "Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" від 10.12.1997 р. зі зм. та доп.
11. ЗУ "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.1994 р. в редакції від 22.05.1997 р. із зм. та доп.
12. ЗУ "Про оренду державного та комунального майна" від 10.04.1992 р. зі зм.
13. ЗУ "Про оренду державного та комунального майна" від 10.04.1992 зі зм. та доп.
14. ЗУ "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12.07.2001 р. зі зм. та доп.
15. ЗУ "Про податок на додану вартість " від 03.04.1997 р. із зм. та доп.
16. ЗУ "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" від 21.12.2000 зі зм. та доп.
17. ЗУ "Про лізинг" від 11.12.2003 р.
18. ЗУ "Про цінні папери та фондову біржу" від 18.06.1991 р. зі зм. та доп.
19. Наказ ФДМУ "Про порядок відчуження основних засобів, що є державною власністю " N 1477 від 30.07.1999 р.
20. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку //ЛІГА – 2006 р.
21. Порядок проведення дооцінки залишків товарно-матеріальних цінностей, затверджений Міністерством економіки України 31.05.1993 р.
22. Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Методики оцінки вартості об'єктів

оренди ” N 3 від 2 січня 2003 р.

23. Про Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна: Положення затверджене наказом Мініюсту України від 9.06.1999 р.

24. Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Положення затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фондом держмайна України від 26.01.2001 р.

25. "Про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей": Інструкція затверджена наказом Міністерства фінансів України N 99 від 16.05.1996 р.

26. Указ Президента "Про інвестування майнових цінностей резидентами за межами України" № 839/95 від 13-09-1995 р. зі змінами та доповненнями

27. Цивільний Кодекс України прийнятий 16.01.2003 р. № 435-IV

Annotation. *Legal maintenance of managerial processes with actives of the enterpsnes is anal-ysed, it is offered to a way of its improvement.*

Key words: *actives, financial régulation of activity of the enterprises.*

УДК 336.146:334.72

Л.Г. Гулько, к.е.н, Хмельницького національного університету.

ФІНАНСОВИЙ АЦАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто сутність фінансового аналізу та основні напрямки його застосування для оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Ключові слова: *фінансовий аналіз, внутрішній і зовнішній фінансовий аналіз, інвестиційна привабливість, оцінка фінансового стану.*

Основою динамічного розвитку підприємства є здійснення ним інвестиційної діяльності та власний інвестиційний розвиток, в тому числі на основі залучення коштів сторонніх інвесторів. Таке залучення можливе лише за умови достатньої інвестиційної привабливості підприємства. Саме це робить аналіз інвестиційної привабливості необхідним як для окремого підприємства, що бажає залучити інвестиції (для управління цим аспектом діяльності), так і для інвестора, що бажає найбільш вигідно вкласти свої грошові кошти.

Дослідження питань інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості підприємств здійснюються такими вітчизняними вченими, як І.А. Бланк, В.М. Грідасов, М.М. Недашківський Т.В. Майорова, А.А. Пересада, Н.А. Хрущ, С.К. Реверчук, Л.М. Борщ, О.Г. Чумаченко, Д.М. Черваньов та ін.

Важливою характеристикою економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі є його фінансовий стан. Він значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів з фінансових та інших відносин. Цілі, з якими здійснюється аналіз та оцінка фінансового стану підприємства, є різними для самого підприємства, його кредиторів та інвесторів.

Фінансовий стан підприємства – це здатність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, потребою в їх розміщенні та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними особами платоспроможністю і фінансовою стійкістю.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва та зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Оцінка фінансового стану підприємства повинна бути систематичною та всебічною, а також здійснюватися за допомогою різних методів, прийомів та методик аналізу. Де уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичі за певний період, так і в динаміці – за кілька періодів, дасть змогу визначити "больові точки" у фінансовій діяльності, способи ефективнішого використання та раціонального розміщення фінансових ресурсів. Вказані завдання успішно вирішуються за допомогою методів фінансового аналізу.

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, рівень його забезпечення власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;